

περὶ τὴν λειότητα ἐκάστοτε γενομένου καὶ πολλαχῆ μετα-
b ρυθμισθέντος, πάντα τὰ τοιαῦτα ἐξ ἀνάγκης ἐμφαίνεται, τοῦ
 περὶ τὸ πρόσωπον πυρὸς τῷ περὶ τὴν ὄψω πυρὶ περὶ τὸ
 λείον καὶ λαμπρὸν συμπαγοῦς γιγνομένου. δεξιὰ δὲ φαντά-
 ζεται τὰ ἀριστερά, ὅτι τοῖς ἐναντίοις μέρεσι τῆς ὄψεως περὶ
 5 τὰναντία μέρη γίνεταί ἐπαφή παρὰ τὸ καθεστὸς ἔθος τῆς
 προσβολῆς· δεξιὰ δὲ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ ἀριστερὰ τοῦ-
 ναυτίον, ὅταν μεταπέση συμπηγνύμενον ᾧ συμπηγνύται φῶς,
c τοῦτο δέ, ὅταν ἡ τῶν κατόπτρων λειότης, ἔνθεν καὶ ἔνθεν
 ὕψη λαβοῦσα, τὸ δεξιὸν εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ἀπόσῃ τῆς
 ὄψεως καὶ θάτερον ἐπὶ θάτερον. κατὰ δὲ τὸ μῆκος στραφέν
 τοῦ προσώπου ταῦτον τοῦτο ὕπτιον ἐποίησεν πᾶν φαίνεσθαι,
 5 τὸ κάτω πρὸς τὸ ἄνω τῆς αὐγῆς τό τ' ἄνω πρὸς τὸ κάτω
 πάλιν ἀπῶσαν.

Ταῦτ' οὖν πάντα ἔστιν τῶν συναιτίων οἷς θεὸς ὑπηρε-
 τοῦσι χρηταί τὴν τοῦ ἀρίστου κατὰ τὸ δυνατόν ἰδέαν
d ἀποτελῶν· δοξάζεται δὲ ὑπὸ τῶν πλείστων οὐ συναίτια
 ἀλλὰ αἷτια εἶναι τῶν πάντων, ψύχοντα καὶ θερμαίνοντα
 πηγνύντα τε καὶ διαχέοντα καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀπεργαζόμενα.
 λόγον δὲ οὐδένα οὐδὲ νοῦν εἰς οὐδὲν δυνατὰ ἔχειν ἔστιν.
 5 τῶν γὰρ ὄντων ᾧ νοῦν μόνῳ κτᾶσθαι προσήκει, λεκτέον
 ψυχῆν—τοῦτο δὲ ἀόρατον, πῦρ δὲ καὶ ὕδωρ καὶ γῆ καὶ ἀήρ
 σώματα πάντα ὄρατὰ γέγονεν—τὸν δὲ νοῦ καὶ ἐπιστήμης
 ἔραστην ἀνάγκη τὰς τῆς ἐμφρονος φύσεως αἰτίας πρώτας
e μεταδιώκειν, ὅσαι δὲ ὑπ' ἄλλων μὲν κινουμένων, ἕτερα δὲ ἐξ
 ἀνάγκης κινούντων γίνονται, δευτέρας. ποιητέον δὲ κατὰ
 ταῦτα καὶ ἡμῖν· λεκτέα μὲν ἀμφοτέρα τὰ τῶν αἰτιῶν γέννη,
 χωρὶς δὲ ὅσαι μετὰ νοῦ καλῶν καὶ ἀγαθῶν δημιουργοὶ καὶ

a 6 γενομένου A F Y Stob.: γεγεννημένου A² (γε et η s.v.) b 3 συμ-
 παγοῦς γιγνομένου F: συμπαγεῖ γιγνομένου A Y: συμπαγεῖ γιγνομένου
 Stob.: γρ. ζύμπαν ὕμμα in marg. A b 4 τὰ Y: κατὰ τὰ A (sed
 κατὰ punct. not.) F b 5 καθεστὸς A F: καθεστῶς Y: καθεστῶς
 fecit A² b 6 καὶ A F Y: ἢ καὶ A² (ἢ s.v.) e 1 ἄλλων μὲν
 Y: ἄλλων F: ἀλλήλων A e 3 λεκτέα A Y: λεκτέον F et fecit A²
 (on s.v.) αἰτιῶν Y: αἰτίων A F

kad se te vatre u blizini glatke površine svagda stapaju i mnogo-
 struko preinačuju, budući da se vatra u okružju lica u blizini ono- **b**
 ga glatkog i sjajnog stapa s vatrom u okružju onoga što se gleda.
 A ono što je desno pričinja se kao lijevo zato jer se suprotni dije-
 lovi vida dodiruju s dijelovima koji su suprotni ustaljenom nači- 5
 nu njihova susretanja. Obrnuto, desno se pokazuje kao desno, a
 lijevo kao lijevo onda kad se svjetlo koje je stopljeno s drugim
 preokrene u odnosu na to s čim je stopljeno, a to se događa kad
 je glatkoća zrcala na obje strane savijena prema gore, pa desni dio **c**
 vida odbija prema lijevom, a tako i obrnuto. Preokrene li se pak
 zrcalo po duljini, učiniti će da se to sve također pokazuje kao izo-
 krenuto, budući da ono donje očinjeg vida odbija prema gore, a 5
 ono gornje pak prema dolje.

Sve to dakle pripada suuzrocima, kojima se bog služi da bi, ko-
 liko je moguće, dovršio vrstu onog najboljeg. Većina je pak mni- **d**
 jenja da to nisu suuzroci, nego uzroci svega, ti koji rashlađuju i
 zagrijavaju, zgušnjavaju i razrjeđuju te izrađuju sve takvo. No ne-
 moguće je da oni imaju bilo kakva razuma i bilo kakva uma o
 bilo čemu, jer treba tvrditi da je duša ono među bićima kojem
 jedinom pripada steći um – a to je biće nevidljivo, dok su vatra, 5
 voda, zemlja i zrak tijela koja su postala vidljiva. Onaj tko žudi
 za umom i znanjem mora nužno najprije potragati za uzrocima
 razumne naravi, a tek na drugome mjestu za onima koji, kad su
 od nečega drugog pokrenuti, nužno postaju takvima da i sami **e**
 pokreću nešto drugo. Na isti način trebamo i mi činiti. Treba-
 mo govoriti o oba roda uzrokā, no odvojeno o onima koji su, za-
 jedno s umom, tvorci svega lijepog i dobrog, a s druge strane o

5 ὄσαι μονωθῆσαι φρονήσεως τὸ τυχὸν ἄτακτον ἐκάστοτε
 ἐξεργάζονται. τὰ μὲν οὖν τῶν ὀμμάτων συμμεταίτια πρὸς
 τὸ σχεῖν τὴν δύναμιν ἣν νῦν εἴληχεν εἰρήσθω· τὸ δὲ μέ-
 γιστον αὐτῶν εἰς ὠφελίαν ἔργου, δι' ὃ θεὸς αὐτ' ἡμῖν
 47 δεδώρηται, μετὰ τοῦτο ῥητέον. ὄψις δὴ κατὰ τὸν ἐμὸν
 λόγον αἰτία τῆς μέγιστης ὠφελίας γέγονεν ἡμῖν, ὅτι τῶν
 νῦν λόγων περὶ τοῦ παντὸς λεγομένων οὐδεὶς ἂν ποτε ἐρρήθη
 μήτε ἄστρα μήτε ἥλιον μήτε οὐρανὸν ἰδόντων. νῦν δ' ἡμέρα τε
 5 καὶ νύξ ὀφθῆναι μῆνές τε καὶ ἐνιαυτῶν περίοδοι καὶ ἰσημερίαί
 καὶ τροπαὶ μεμηχάνηται μὲν ἀριθμὸν, χρόνου δὲ ἐννοιαὶ
 περὶ τε τῆς τοῦ παντὸς φύσεως ζήτησιω ἔδοσαν· ἐξ ὧν
 b ἐπορισάμεθα φιλοσοφίας γένος, οὗ μείζον ἀγαθὸν οὐτ' ἦλθεν
 οὔτε ἦξει ποτὲ τῷ θνητῷ γένει δωρηθῆν ἐκ θεῶν. λέγω δὴ
 τοῦτο ὀμμάτων μέγιστον ἀγαθόν· τὰλλα δὲ ὅσα ἐλάττω τί
 ἂν ὑμνοῦμεν, ὧν ὃ μὴ φιλόσοφος τυφλωθεὶς ὀδύρομενος ἂν
 5 θρηνοῖ μάτην; ἀλλὰ τούτου λεγέσθω παρ' ἡμῶν αὕτη ἐπὶ
 ταῦτα αἰτία, θεὸν ἡμῖν ἀνευρεῖν δωρήσασθαι τε ὄψιν, ἵνα
 τὰς ἐν οὐρανῷ τοῦ νοῦ κατιδόντες περιόδους χρησαίμεθα
 ἐπὶ τὰς περιφορὰς τὰς τῆς παρ' ἡμῖν διανοήσεως, συγγενεῖς
 c ἐκείναις οὔσας, ἀτάρακτοις τεταραγμένας, ἐκμαθόντες δὲ καὶ
 λογισμῶν κατὰ φύσιν ὀρθότητος μετασχόντες, μιμούμενοι
 τὰς τοῦ θεοῦ πάντως ἀπλανεῖς οὔσας, τὰς ἐν ἡμῖν πεπλανη-
 μένας καταστησαίμεθα. φωνῆς τε δὴ καὶ ἀκοῆς περὶ πάλιν
 5 ὁ αὐτὸς λόγος, ἐπὶ ταῦτα τῶν αὐτῶν ἕνεκα παρὰ θεῶν
 δεδωρῆσθαι. λόγος τε γὰρ ἐπ' αὐτὰ ταῦτα τέτακται, τὴν
 μέγιστην συμβαλλόμενος εἰς αὐτὰ μοῖραν, ὅσον τ' αὐ μουσι-
 d κῆς φωνῆ χρησίμου πρὸς ἀκοὴν ἕνεκα ἀρμονίας ἐστὶ δοθέν.
 ἡ δὲ ἀρμονία, συγγενεῖς ἔχουσα φορὰς ταῖς ἐν ἡμῖν τῆς
 ψυχῆς περιόδους, τῷ μετὰ νοῦ προσχρωμένῳ Μούσαις οὐκ

ο 7 σχεῖν FY: ἔχειν A a 5 καὶ ἰσημερίαί καὶ τροπαί F: om.
 AY b 5 τούτου AP: τοῦτο FY αὕτη ἐπὶ ταῦτα αἰτία AP:
 αὐτὴν ἐπὶ ταύτῃ αἰτίαν F: αὐτὴ ἐπὶ ταύτῃ αἰτία Y b 6 ἀνευρεῖν
 FY: εὐρεῖν AP c 6 ἐπ' αὐτὰ AFY: γρ. εἰς δύο in marg. A τὴν
 A: om. FY c 7 μουσικῆς φωνῆ AF: μουσικῆς φωνῆς Y: μουσικῆ
 φωνῆ in marg. a

onima koji, od razumnosti ostavljeni, svagda nesređeno pro- 5
 izvode bilo što slučajno. Neka dakle time budu rečeni pomoćni
 suuzroci toga da su oči stekle moć koju su sada dobile. A nakon
 toga treba kazati njihovo najveće djelo u svrhu koristi zbog koje
 nam ih je bog darovao. Vid je, prema mojem govoru, doista po- 47
 stao uzrokom naše najveće koristi, jer nijedan od ovih sadašnjih
 govora izrečenih o svemiru ne bi nikad ni bio izrečen da ne vidi-
 mo ni zvijezde ni sunce ni nebo. Dan i noć, a zatim i mjeseci i obi-
 laženja godina, kao i dani jednakog trajanja dana i noći te dani 5
 njihove mijene, doveli su, kad su bili viđeni, do ustanovljenja bro-
 ja, do misli o vremenu i dali nam istraživanje naravi svemira. Iz
 toga smo stekli filozofiju²², od čega veće dobro niti je došlo niti b
 će ikada doći smrtnome rodu darovano od bogova. Kažem dakle
 da je to najveće dobro očiju. A ona ostala manja, čemu ih uopće i
 slaviti, kad i onaj tko nije filozof, bude li oslijepljen, jaučući uza-
 ludno nariče? Nego s naše strane neka bude izrečen uzrok toga, 5
 naime to da je bog za nas pronašao i darovao nam vid radi toga
 da bi kružne putanje uma na nebu, nakon što smo ih sagledali,
 primijenili na kružna kretanja našega razmišljanja, koja su oni-
 ma srodna, iako kao nesređena onima sređenima, te da bi – kad c
 ih spoznamo i u skladu s naravi točnosti uzmemo udjela u prora-
 čunavanjima²³ –, oponašajući božja kružna kretanja koja su pot-
 puno bez lutanja, sredili i ustalili kruženja u nama koja su posta-
 la lutajućima. A isti je zbor i o glasu²⁴ i sluhu, naime da su nam od 5
 bogova darovani za to isto i radi toga istog. Jer i govor je za to isto
 određen, pridonoseći tomu najveći dio. Ono pak od glazbe što
 je glasom korisno za sluh²⁵ dano nam je radi glazbenog sklada. d
 Taj su glazbeni sklad – s kretanjima srodnim kružnim kretanji-
 ma duše u nama –, budući da su kružne putanje duše u nama po-
 stale neusklađenima, Muze onome tko ga zajedno s njima ne rabi